

BILLERBECK, MARGARETHE — ZUBLER, CHRISTIAN. *Das Lob der Fliege von Lukian bis L. B. Alberti. Gattungsgeschichte. Texte, Übersetzungen und Kommentar.* Bern: Peterlang, 2000, 264 s. ISBN 3-906765-24-5.

Publikaci, jež je výsledkem práce autorského kolektivu, otevírá studie o paradoxním enkómiu, rétorické hříčce, jejímž cílem je „μικρὰ μεγάλως λέγειν“ (řečník Démétrios, 2. stol. př. n. l.?), tedy žertovně oslavit věci a tvory bezvýznamné (sůl, čmelák) či obtěžující (prach, moucha).

První část studie předkládá dobové definice žánru a líčí jeho dějiny, jež zahájila slavná Gorgiova chvalořeč na Helenu. Přes Isokrata, Polykrata a Zoila se výklad dostává k autorům druhé sofisticky, jako byl Dión z Prúsy se svým enkómiem na vlas či rétor Fronto, který se zabýval paradoxní chvalořečí jak teoreticky, tak prakticky – sepsal enkómion (lat. *laus*) na kouř, prach či nedbalost. Jen o málo mladší než Fronto je nejslavnější představitel žánru, Lúkiános ze Samosat, jehož dílu a jeho napodobitelům je věnována hlavní část knihy. Historie paradoxní chvalořečí pokračuje v raněbyzantské epoše například Synesiem z Kyrény, který reagoval na Diónovu chválu vlasu svou chválou plešatosti, či Libaniem s jeho paradoxními enkómii na mytologické postavy. Výklad o dějinách žánru uzavírá krátký výhled do jeho středověkého života, jak v latinské, tak v řecké podobě.

Studie pokračuje podrobným rozbohem stavby Lúkiánova chvalozpěvu na mouchu a způsobu, jakým ve své hříčce uplatňuje a formuje zásady a *topoi* skutečně oslavné řeči.

Následující kapitola *Nachleben von Lukians ‚Fliegenlob‘* začíná krátkým přehledem odborné literatury o vlivu Lúkiána na pozdější písemnictví různých národů a období. Následuje výklad o paradoxních enkómiích byzantského rétora, filozofa a politika Michaéla Psella (11. stol.) a o jejich latinském překladu z počátku 16. stol. pořízeném Leonem Allaccim. Dalším počinem v historii Lúkiánem inspirovaných dílek je veršované obvinění mouchy z pera Eugenia z Palerma (12. stol.), představitele řecky psané literatury na normanské Sicílii.

Dalším mezníkem v životě žánru je latinský překlad Lúkiánova enkómia pořízený počátkem 15. stol. Guarinem z Verony. Jedním z přínosů recenzované publikace je, že Guarinův překlad vydává vůbec poprvé. Poskytuje tím nové podněty a východisko ke zodpovězení dosud otevřené otázky, která řecká verze Guarinovi sloužila jako předloha.

Posledním následovníkem Lúkiána, u nějž se výklad zastavuje, je Leon Battista Alberti. Na rozdíl od představitelů předchozí generace humanistů se nespokojil s překládáním, ale pokročil k samostatnému napodobení Lúkiána v žertovném pojednání nazvaném *Musca*, které délkou zhruba čtyřikrát přesahuje svou starověkou předlohu.

Úvodní studii uzavírá krátká kapitola *Die Fliege in der darstellenden Kunst*.

Největší část knihy tvoří originální texty zmíněných enkómii doprovázené německým překladem. Podrobný komentář k Lúkiánově chvalořeči je zařazen za text, ostatní texty jsou komentovány v poznámkovém aparátu.

Kladem recenzované publikace je spojení teoretického výkladu s vlastními texty, navíc přehledně „zrcadlově“ vytištěnými s překladem do světového jazyka. Výraznou předností je také skutečnost, že autoři věnovali svůj zájem jak latinské, tak řecké polovině středověké Evropy, a nabízejí tak opravdu celistvý pohled na žánr, který i v antice pěstovali řečtí stejně jako římstí autoři.

Díky publikovaným originálním textům a překladům a bohatému bibliografickému materiálu může být publikace inspirativní a užitečnou pomůckou při výuce latiny i řečtiny.

Markéta Kulhánková